

ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»

Збірник матеріалів

**V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених**

(6 листопада 2025 року)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШІНСЬКОГО»

ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СІМЕЙНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 5
6 листопада 2025 року

Одеса
Видавництво ТОВ «Лерадрук»
2025 рік

Рекомендовано до друку Вченою радою університету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (протокол №5 від 30.10.2025).

Рецензенти:

Листопад О. А. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»;

Бабчук О. Г. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології та педагогіки, Одеський державний університет внутрішніх справ.

Педагогічний альманах «Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія та практика»: збірник матеріалів V Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (6 листопада 2025 року). Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2025. Вип. V. 272 с.

ISBN: 978-617-7768-55-4

Організаційний комітет:

Богуш А. М. – дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор (голова);

Сторож В. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (заступник голови);

Кавиліна Г. К. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (відповідальний секретар);

Булгакова О. Ю. – доктор психологічних наук, доцент, декан факультету дошкільної педагогіки та психології;

Тубичко Ю. О. – старший викладач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології.

Матеріали збірника відображають наукові дослідження і їх результати, здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів та молодих науковців, які навчаються у закладах вищої освіти України.

Відповідальність за зміст, точність цитат, прізвищ і представлених даних несе автор.

ЗМІСТ

Розділ І. Теоретичні аспекти дошкільної освіти у сучасному вимірі

<i>Архипенко І. В.</i> Розвиток навичок дружньої взаємодії у дітей дошкільного віку в процесі організації ігрової діяльності.....	6
<i>Драгой Л. О.</i> Особливості етнічної толерантності у дітей дошкільного віку.....	12
<i>Ковиліна В. Г., Ковригіна О. В.</i> Роль фольклорних традицій у становленні емоційної культури дітей дошкільного віку.....	17
<i>Кудрявцева О. А., Дибець А. Л.</i> Ігри спортивного характеру як інструмент розвитку фізичних якостей дітей старшого дошкільного віку.....	24
<i>Кудрявцева О. А., Казімірчук Г. Є.</i> Вплив ігрової діяльності на формування уявлень старших дошкільників про український національний одяг.....	32
<i>Сторож В. В.</i> Цифрова залежність дітей дошкільного віку.....	40

Розділ ІІ. Інноваційні методи та технології у просторі дошкільної освіти

<i>Березовська Л. І., Потапчук Т. В.</i> Теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування толерантності майбутніх вихователів на засадах педагогіки партнерства.....	49
<i>Безпрозвана Г. О.</i> Формування мовно-мовленнєвої особистості вихователя ЗДО.....	56
<i>Бабчук М. І., Кузьменко О. С.</i> Формування образу тіла як психологічний процес у осіб, залучених до танцювальної діяльності.....	62
<i>Мельник С. Х.</i> Традиційні і нетрадиційні методики загартування дітей дошкільного віку та методика їх використання.....	68
<i>Начева Ю. В.</i> Літературні ігри як метод формування художньо-мовленнєвої компетенції у дітей передшкі-	

С. 141–144.

3. Наумчук В. І. Теоретико – методичні основи навчання спортивним іграм. Тернопіль: Астон, 2014. 182 с.

4. Рухливі та спортивні ігри з методикою навчання / уклад. О. В. Радченко. Луцьк: Луцький НТУ, 2020. 116 с.

5. Спорт заради розвитку («Щаслива та захищена дитина – активна та здорова родина і нація»): навч.-метод. посіб. / О. В. Погонцева та ін. Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. 268 с.

ВПЛИВ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ПРО УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ОДЯГ

**К. пед. н., доц. О. А. Кудрявцева
Магістрантка Г. Є. Казімірчук**

Ігрова діяльність є провідним видом активності дітей дошкільного віку, через який дитина пізнає навколишній світ, засвоює соціальний досвід, розвиває уяву, мислення, уявлення про патріотизм, мовлення та емоційно-ціннісну сферу. Саме у грі створюються найбільш сприятливі умови для прояву самостійності, вільного спілкування з однолітками, закріплення вже набутих знань і набуття нових умінь.

Питанням національно-патріотичного виховання дошкільників займалися дослідники: О. Вашак, Г. Головіна, Ю. Гринь, Л. Євтушина, Л. Задорожна-Княгицька, О. Канарова, В. Куриця, Г. Лемко, О. Лісовець, Н. Меркулова, В. Мірошніченко, Г. Мочульська, Н. Охріменко, Г. Розлуцька, А. Солонська, О. Стаєнко, С. Тесленко, А. Федорович, Т. Філімонова, Л. Шкребтієнко та інші.

Мета статті – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити вплив ігрової діяльності на формування уявлень про український національний одяг у дітей ста-

ршого дошкільного віку.

Як зазначає Т. Завязун, у грі, а не в інших видах діяльності, у дітей з'являється найбільша можливість самостійно вступати у спілкування з однолітками та закріплювати отримані знання та навички, особливо патріотичного спрямування. У процесі гри дитина поступово входить у світ дорослих, освоює духовні цінності та засвоює соціальний досвід, накопичений попередніми поколіннями [2].

На думку Л. Азарової та Н. Франчук, гра – це особливий вид творчої активності, під час якої в умовній, уявній формі відтворюються способи взаємодії з предметами, моделюються стосунки між людьми та відображаються норми суспільного життя і культурні цінності [1]. Саме через ігрову діяльність діти отримують змогу засвоювати культурні традиції та формувати емоційно-ціннісне ставлення до них.

К. Крутій, І. Деснова, М. Замелюк стверджують, що збагачене ігрове середовище в групах раннього й дошкільного віку виконує освітню, розвивальну, виховну, стимулювальну, організаційну, комунікативну функції [3].

Вихователь може застосовувати різні види ігор, що забезпечують комплексний педагогічний вплив:

Дидактичні ігри – поєднують навчальну мету з ігровою формою. За словами Т. Поніманської, метою дидактичних ігор є формування у дитини інтересу до знань, розвиток умінь та навичок, закріплення попереднього досвіду та розширення уявлень про світ [5]. Дидактичні ігри етнокультурного спрямування дозволяють ознайомити дітей з українським національним одягом через настільно-друковані, словесні чи сюжетно-рольові завдання.

Структура дидактичної гри складається з кількох взаємопов'язаних елементів. Передусім, це дидактичні та ігрові завдання, які визначають основну мету гри й роблять її спрямованою на розвиток пізнавальної активності дітей. Вони можуть стосуватися мовлення, мислення, ознайом-

лення з природою, культурою рідного краю, соціальним середовищем.

Другою складовою є правила, які задають порядок дій, регулюють взаємодію між дітьми та допомагають формувати навички самоконтролю й організованості.

Третій компонент – ігрові дії, що виступають основою сюжету гри. Саме вони створюють інтерес, забезпечують активність дітей та сприяють мимовільному засвоєнню знань.

Завершальним елементом виступає результат гри, який проявляється не лише у правильному виконанні завдань, а й у відчутті задоволення та особистого досягнення. Для педагога результат свідчить про рівень засвоєних знань і розвиток пізнавальних та соціальних умінь дошкільників.

Сюжетно-рольові ігри забезпечують відтворення соціального досвіду, моделювання дій дорослих та взаємовідносин між людьми. В контексті українського одягу вони дозволяють дітям відтворювати традиційні святкові чи побутові ситуації, вчитися співпраці та розвитку комунікативних навичок.

Театралізовані ігри дають дітям можливість створювати художні образи, розвивати творчість, фантазію та мовлення, а також ознайомлюють з українським національним одягом через рольові дії та сценічні образи.

О. Павлушкіна, О. Кушлак зазначають, що народні рухливі ігри мають великий виховний вплив на дитину: виховуються моральні та вольові якості дітей; любов до рідного краю, звичаїв і традицій українського народу; любов до щоденних і систематичних занять фізичними вправами [4].

Через ігрову діяльність дитина не лише пізнає елементи одягу, а й отримує перші уявлення про культурну спадщину свого народу, регіональні особливості костюмів, символіку вишивки. Це створює фундамент для форму-

вання національної ідентичності ще в дошкільному віці.

Варто наголосити, що ігрова діяльність впливає на емоційний розвиток, підвищує мотивацію до пізнання, формує естетичний смак і здатність до творчості. Наприклад, сюжетно-рольові та театралізовані ігри дають дітям можливість переживати емоції персонажів, аналізувати їхні дії та оцінювати моральні вчинки, що сприяє розвитку емпатії та морального судження.

Таким чином, ігрова діяльність виступає не лише засобом розвитку когнітивних і комунікативних умінь, а й є ефективним інструментом формування уявлень старших дошкільників про український національний одяг. Дидактичні, сюжетно-рольові та театралізовані ігри дозволяють формувати знання про культурні традиції, моральні цінності, соціальний досвід, а також розвивати творчі здібності й емоційно-ціннісну сферу дітей, створюючи основу національної ідентичності та патріотичних почуттів.

З метою перевірки ефективності використання ігрової діяльності у формуванні у старших дошкільників уявлень про український національний одяг було проведено педагогічний експеримент на базі Одеського закладу дошкільної освіти «ясла-садок» № 224. Для дослідження було обрано дві групи дітей старшого дошкільного віку: «Носики» (26 осіб) та «Кроха» (26 осіб). Усього у педагогічному експерименті приймали участь 52 вихованця.

Було визначено критерії і показники сформованості уявлень у дітей старшого дошкільного віку про український національний одяг.

Когнітивний критерій: уявлення про значення поняття «український національний одяг»; уявлення, чим святковий український національний одяг відрізняється від сучасного повсякденного одягу; уявлення про основні види українського національного одягу (вишиванка, спідниця, вінок, хустка, намисто, шаровари, чобітки та ін.); уявлення про відмінності між чоловічим та жіночим національним

одягом (жіночий одяг: сорочка-вишиванка, плахта, кептарик, спідниця, фартух, хустка, намисто, чобітки, черевики, постолі, личаки, віночок, очіпок, намітка, кораблик; чоловічий одяг: сорочка-вишиванка, шаровари, жупан (кунтуш), штани (гачі), свита, кирея, кожух, корзно (плащ), кептар, чоботи, постолі, личаки, пояси, чумацькі череси, шапка, кучма, бриль, кашкет, картуз, капелюх); уявлення про відмінність українського національного одягу від одягу інших народів; уявлення про відмінність українського національного одягу різних регіонів України; уявлення про значення орнаментів вишивки відповідно віку.

Діяльнісний критерій: уміння відрізнити святковий український національний одяг від буденного; уміння правильно називати елементи українського національного одягу; уміння розрізнити чоловічий та жіночий український національний одяг; уміння розрізнити український національний одяг від одягу інших народів; уміння розрізнити український національний одяг різних регіонів; уміння розрізнити різні орнаменти вишивки на одязі.

Емоційно-ціннісний критерій: відчуття поваги та гордості до традицій своєї Батьківщини; інтерес та позитивне ставлення до українського національного одягу; усвідомлення українського національного одягу як значимого та важливого елементу у культурній спадщині країни.

Було розроблено та підібрано наступні діагностики показників сформованості уявлень про український національний одяг у дітей старшого дошкільного віку: опитувальник «Український народний одяг» (за адаптованою методикою понятійного словника за Л. Шкретієнко; діагностувальні дидактичні вправи: «Знайди український національний одяг», «Назви елементи українського національного одягу», «Впізнай український національний одяг», «Впізнай на зображенні», «Знайди зайве» (за адаптованою методикою Л. Фатіхової); діагностувальна дидактична гра «Одягни українку та українця»; бесіда «Моя Батьківщина і її тради-

ції»; спостереження «Як я бачу український національний одяг»; сюжетний малюнок «Національний одяг – дзеркало культури» (за адаптованою методикою Л. Шкретієнко).

На констатувальному етапі дослідження було отримано такі результати: у групі «Носики» на високому рівні сформованості уявлень про український національний одяг знаходяться лише 2 дитини (7,7 %), на середньому – 5 дітей (19,2 %), на низькому – 19 дітей (73,1 %). У старшій групі «Кроха» на високому рівні сформованості уявлень про український національний одяг знаходяться 3 дитини (11,5 %), на середньому – 7 дітей (27 %), на низькому – 16 дітей (61,5 %). Таким чином, можна зробити висновок, що у групі «Кроха» трохи кращий результат, ніж у групі «Носики». Саме тому група «Кроха» обрана як контрольна, а група «Носики» стає експериментальною.

На формувальному етапі дослідження було розроблено комплекс ігор: які склалися з: сюжетно-рольових ігор («Свято в українському селі», «Крамниця національного одягу», «Подорож регіонами України»), театралізованих ігор («Легенда про вишиванку», «Старий кіт», «Козак») та дидактичних ігор («Збери костюм», «Чиї речі?», «Розпізнай орнамент», «Що зайве?»). Наведемо нижче конспекти деяких ігор.

Дидактична гра «Збери костюм»

Мета: ознайомити дітей з елементами традиційного українського національного одягу; розвивати логічне мислення, пам'ять, увагу, вміння працювати в команді; виховувати естетичний смак, любов до української народної культури та традицій.

Обладнання: набір карток або зображень з елементами українського національного одягу для чоловіка і жінки (наприклад: сорочка, плахта, шаровари, пояс, чоботи, вінок, намисто, шапка, кептар тощо); основа-фігура (схема) хлопчика і дівчинки – як «манекен», на якого прикріплюються деталі.

Правила гри: дитина може брати картки у руки, щоб уважніше роздивитися.

Організація обстановки: групова кімната.

Хід гри

Дітей ділять на команди (наприклад, команда «хлопці» і команда «дівчата»). Кожна команда отримує набір елементів одягу впереміш або із зображеннями, або у вигляді справжніх речей. Завдання – якнайшвидше правильно зібрати повний комплект чоловічого або жіночого українського національного костюма. Можна ускладнити гру: до кожного елемента діти мають прикріпити назву або розповісти, що це таке. Виграє команда, яка швидше і правильно збрала костюм і назвала всі його складові.

Результат гри: діти закріплюють знання про елементи українського національного одягу, їхні назви та призначення; вчать відрізняти чоловіче й жіноче вбрання, розвивається логічне мислення, увага, пам'ять, вміння порівнювати та систематизувати; удосконалюється мовлення через пояснення та називання елементів костюма.

Дидактична гра «Розпізнай орнамент»

Мета: ознайомити дітей з регіональними особливостями орнаментів української вишивки; формувати вміння розпізнавати вид вишивки (зооморфний, геометричний, рослинний) та співвідносити його з тим чи іншим регіоном України; розвивати увагу та пам'ять; виховувати повагу до традицій свого народу.

Обладнання: картки з зображенням орнаментів різних регіонів (Чернігівщина, Полтавщина, Тернопільщина, Харківщина, Херсонщина), таблички з назвами регіонів для сортування.

Організація обстановки: групова кімната.

Правила гри: діти можуть порівнювати орнаменти між собою, обговорювати варіанти між собою, запитувати у вихователя додаткову інформацію, якщо щось незрозуміло.

Хід гри

Вихователь показує дітям зразок орнаменту вишивки. Завданням дітей є назвати, до якого регіону належить цей візерунок.

Результат гри: діти розпізнають характерні особливості українських орнаментів, можуть назвати 2-3 регіони України та зіставити їх з відповідними орнаментами вишивки; вміють правильно поєднувати орнамент з регіоном; проявляють інтерес до української вишивки.

По закінченню проведення роботи з підвищення рівнів сформованості уявлень у старших дошкільників про український національний одяг було проведено контрольний етап дослідження.

У контрольному експерименті можемо побачити вже іншу картину. У експериментальній групі кількість дітей з високим рівнем збільшилася до 8 дітей (30,8%), з середнім рівнем – 10 дітей (38,4%), а з низьким рівнем – 8 дітей (30,8%). У контрольній групі результати не змінилися. Це свідчить про те, що розроблений у формувальному експерименті комплекс ігор дав позитивні зміни у експериментальній групі дітей старшого дошкільного віку.

Таким чином, підсумовуючи результати проведеного дослідження, можна зробити висновок, що цілеспрямоване використання ігрової діяльності для ознайомлення старших дошкільників з українським національним одягом позитивно впливає на всебічний розвиток дитини, сприяє становленню національної самосвідомості, формуванню духовних та моральних цінностей, а також забезпечує підвищення ефективності національно-патріотичного виховання. Перспективою дослідження є розробка педагогічних умов формування уявлень дошкільників про український національний одяг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Азарова Л. Є., Франчук Н. Л. Організація ігрової діяльності дошкільників як соціально-педагогічна пробле-

ма. *Збірка наукових праць «Освіта та суспільство» Прешовського університету в Прешові.* 2016. С. 9–16.

2. Завязун Т. В. Вплив ігрової діяльності на всебічний розвиток дитини-дошкільника. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи.* 2018. Вип. 64. С. 93–96.

3. Крутій К. Л., Деснова І. С., Замелюк М. І. Дефініція «гра як провідний тип діяльності дошкільника»: аналіз підходів. *Академічні студії. Серія «Педагогіка».* 2022. № 4, Т. 2. С. 84–91.

4. Павлушкіна О. В., Кушлак О. Д. Українські народні ігри як засіб національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку. *Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти: збірник наукових праць / за заг. ред. Л. В. Зданевич, Л. С. Пісоцької, Н. М. Миськової, Л. О. Онофрійчук. Хмельницький: ХГПА, 2021. С. 208–214.*

5. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник. 4-те вид., переробл. Київ: ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

ЦИФРОВА ЗАЛЕЖНІСТЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

К. пед. н., доц. В. В. Сторож

У сучасному світі інформаційні технології займають важливе місце в повсякденному житті людей, і не є винятком діти дошкільного віку. Залежність від цифрових технологій — це нова проблема, яка дедалі більше вражає людей різного віку, включаючи дітей дошкільного віку. Розвиток екранних пристроїв, таких як смартфони, планшети та комп'ютери, зробив технології невід'ємною частиною повсякденного життя. Хоча ці пристрої пропонують освіт-

Збірник матеріалів
V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 5

6 листопада 2025 року

Виготовлено з готового оригінал-макету
Технічне редагування матеріалів збірника – О.І. Кисельова.

Підписано до друку 03.11.2025 р. Папір офсетний. Формат 60×90/16.
Гарнітура «Times New Roman». Ум.-друк. арк. 16,3.
Тираж 300 прим. Зам. № 37.

Видавництво ТОВ «Лерадрук»
Свідоцтво ДК № 2645 від 11.10.2006 р.
м. Роздільна, вул. Європейська, 44.
E-mail: leradruk@gmail.com